

norden

Sektorplan

Tværfagligt samarbejde med vægt på klima og innovation

Ministerrådet for næring, energi og regionalpolitik
Islands formandskapsprogram 2009

Dagsorden for MR-NER 2009

Ministermøde og konferencer

- **14. maj:** *Konference.* BSR INNONet. København.
- **25.-26. juni:** *Ministermøde (MR-NER)* i Island.
- **24. juni:** *Konference* i Island. Betydningen af universiteter for den regionale udvikling (EK-R).
- **September:** *Konference.* Den erhvervspolitiske udvikling i Norden udfordret af klimaændringer (NER).
- **8.-9. september:** *Konference.* Nordic Climate Solution i København. (EK-NE).
- **14.-15. september:** *Konference.* Driving Sustainability i Reykjavik (EK-E).
- *Seminar/Workshop.* Innovation i turismesektoren.
- *Seminar.* Servicesektoren i Norden — potentiale og barrierer med speciel fokus på helsetjenester (EK-N, NICe og Grænsehindringsforum).

Møder i embedsmandskomiteerne (EK-NE og EK-R)

27. januar	EK-R i Bruxelles.
28.-29. januar	EK-NE i København.
31. marts -1. april	EK-NE og EK-R i Reykjavik.
13.-14. maj	EK-NE og EK-R i København.
21.-22. oktober	EK-NE i København.
26. november	EK-R i Stockholm.

Projekter

EK-Næring

- *Den erhvervspolitiske udvikling i Norden udfordret af klimaændringer — en integreret tilgang*
I projektet vil man bl.a. kortlægge hvordan klimatiske ændringer vil påvirke organisatorisk og markeds-mæssig udvikling og hvad hvert enkelt land definerer som vigtigst i erhvervsudviklingen på politisk niveau. Hvem bliver vindere og hvem bliver tabere? Projektet skal præsenteres på en konference i 2009.
- *En hvidbog om innovation*
Hensigten med projektet er at opdatere Innovationsbogen fra 2004. Siden da har det sket store forandringer. En revideret hvidbog vil adressere bl.a. open innovation, klimaudfordringer og innovation og Nordens fortsatte placering i en global innovationdrevet udvikling. Projektet vil kunne udnyttes i revisionen af den nordiske handlingsplan om erhvervsliv og innovation der skal træde i kraft i 2010.

EK-Energi

- *Oversættelse fra islandsk af tekst og kalkuleringsprogrammer som kan bruges på internettet*
Programmerne kan udregne priser fx på forskellige drivmidler og forbruget af benzin til forskellige typer biler. I samarbejde med det islandske Orkusetur og Arbejdsgruppen for Tyndt Befolkede Områder.
- *Fremtidens transportsystem baseret på fornybar energi*
Kortlægning af nordiske miljøvenlige energi-løsninger til transportsektoren med et lagsigtet perspektive. Projektet skal præsenteres på en konference i 2009.
- *Udarbejdelse af en ny handlingsplan for det nordiske energisamarbejde*
Det skal være færdiggjort inden Nordisk Råds session i efteråret 2009.

EK-Regionalpolitik

- *Udforskning af universiteternes betydning for den regionale udvikling*
En analyse af regionale universiteters forankring i de regionale næringsmiljøer, deres betydning for den økonomiske tilvækst og samspil med regionale innovationssystemer.

Tværfagligt samarbejde med vægt på klima og innovation

Sektorplan
Ministerrådet for næring, energi og regionalpolitik
Islands formandskabsprogram 2009

ANP 2008:756

© Nordisk Ministerråd, København 2008

ISBN 978-92-893-1781-8

Layout og omslag Ágústa Ragnarsdóttir.

Tryk Guðjón Ó ehf.

Foto Morgunblaðið.

Oplag 1500.

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene i den nordiske miljø-svanemærkeordning.

Nærmere oplysninger om formandskabsprogrammet på www.norden2009.is.

Indholdsfortegnelse

Forord	4
Indledning	5
Erhvervspolitik	6
Energi	9
Regionalpolitik	10

Forord

Der er anslået en ny tone i det lange og lykkelige samarbejde mellem de nordiske lande med landenes statsministres beslutning om i fællesskab at svare på globaliseringen og dens udfordringer for erhvervslivet og levevilkårene i de nordiske lande.

MR-NER har deltaget aktivt i forberedelsen af globaliseringsprojekterne på energi-, miljø- og klimaområdet, og her er topforskning et væsentligt element idet man i sine emnevalg lægger vægt på tværfaglig forskning omkring energi, miljø og klima.

Vægtningen af det tværfaglige arbejde er i takt med MR-NERs fokuseringer for 2009. Med den arbejdsform opnås tit et helt nyt syn på tingene der kan lede til innovation og ny viden.

Innovation i erhvervslivet er vigtig i de turbulente tider for erhvervslivet som verdens lande nu oplever, og for de nordiske lande kan innovation have en afgørende betydning for at de bevarer deres ledende rolle i en globaliseret verden. Det har gang på gang vist sig at en indsats for innovation og pionervirksomheder kan få bred positiv indvirkning på erhvervslivet. I årets løb vil man arbejde med projekter hvor blikket især rettes mod hvilken indflydelse klimaændringerne har på erhvervslivet i Norden.

De nordiske lande har en ledende position på alle områder af vedvarende energi, hver på sit område, og der er fuld grund til at de nordiske lande præsenterer deres viden og knowhow for den store verden. Det er allerede programsat med det såkaldte „udstillingsvindue“ hvor man på ét sted vil præsentere nordiske miljøvenlige energiløsninger.

Energiforbruget i transportsektoren vil være i centrum i året, og man vil undersøge hvordan vi kan mindske brugen af fossile brændstoffer og udnytte mere miljøvenlige former for brændstof der ikke giver forurening og udslipp af drivhusgasser. Man vil også se på energiforbruget i Vestnorden hvor energiproduktionen for det meste foregår med fossile brændstoffer. Derfor findes der stor interesse for at finde løsninger til at producere energi med miljøvenlige metoder.

Inden for regionalpolitikken vil man lægge vægt på at undersøge universiteternes betydning for den regionale udvikling, for der findes mange eksempler på at placering af et universitet har haft en vældig positiv betydning for opbygningen af byområder. Der igangsættes et særligt projekt til at vurdere denne indvirkning.

Det nordiske kompas er overskriften for Islands formandskabsprogram for 2009. MR-NER vil følge kompasset og vise vejen, så Norden bevarer sin ledende rolle blandt verdens nationer på så mange områder som muligt.

Össur Skarphéðinsson
minister for industri, energi og turisme

Indledning

De nordiske statsministre er enige om at Norden i fællesskab skal møde de udfordringer globaliseringen stiller til erhvervslivet, konkurrenceevnen og levevilkårene i de nordiske lande. Nordisk samarbejde vil på den måde både styrke hvert enkelt land for sig og regionen som helhed.

Under Islands formandskab i 2009 i Nordisk Ministerråd for erhverv, energi og regionalpolitik (MR-NER) vil der blive lagt vægt på *tværfagligt* samarbejde mellem myndigheder, institutioner og erhvervsliv i de nordiske lande. Et øget samarbejde på et bredt grundlag vil bidrage yderligere til innovation på alle erhvervslivets områder. Støtte til innovation generelt og samlet innovations- og forskningsinitiativ er forudsætningen for resultater i international sammenhæng og grundlaget for at Norden kan bevare sin førende position i en globaliseret verden. Det er vigtigt i disse bestræbelser at udnytte kræfterne i de nordiske institutioner Nordisk Energiforskning, Nordisk InnovationsCenter og Nordregio. Fjernelse af grænsehindringer på så mange områder af erhvervslivet som muligt er et vigtigt element i at styrke samarbejdet mellem landene.

Klimaændringerne er et faktum og på grund af dem oplever vi i Norden allerede nu ændringer i naturen der stiller nye og ændrede krav på alle fagområder, ikke mindst dem der hører under MR-NER. Norden er en ledende og aktiv kraft i internationalt samarbejde og det vil vi fortsætte med at være, bl.a. på klimaområdet og inden for innovation i erhvervslivet.

Energispørgsmål har en vigtig rolle i det nordiske samarbejde og er også blevet stadig vigtigere i international sammenhæng i de senere år. Samarbejdet gør det lettere for de nordiske lande at gøre sig gældende i det internationale samfund og formidle den særstilling som de i fællesskab har i henhold til vedvarende energi og iværksættelsen af nye energiløsninger der nedsætter forbruget af fossile brændstoffer.

Regionaludvikling er højt prioriteret i de nordiske lande. Inden for regionalpolitikken lægges vægt på at arbejde i overensstemmelse med de målsætninger der fremsættes i samarbejdsprogrammet for regionalpolitisk samarbejde 2009–2012. Endvidere fokuseres der på at undersøge hvilken indflydelse universiteter og uddannelse har i den regionale udvikling.

Erhvervspolitik

Erhvervspolitik i en tid med klimaændringer

Klimaændringerne er et faktum, og de stiller nye og anderledes krav til dem der udformer erhvervspolitikken i Norden, hvor der er rig tradition for at udnytte naturens resurser men hvor man i fremtiden må regne med ændrede udnyttelsesmuligheder der både har positiv og negativ virkning. Gamle erhverv vil forsvinde og blive erstattet af nye. For at reagere på dette og de forandringer der følger bl.a. på grund af internationale forpligtelser og ændrede markedsforhold, er det nødvendigt at betragte erhvervsforholdene under ét i vid sammenhæng. Et mere effektivt samarbejde mellem erhvervsministerierne og andre fagministerier er forudsætningen for en udvikling der giver resultater og for innovation i erhvervslivet i Norden.

Klimaændringer respekterer ingen landegrænser, og de gør et samarbejde mellem landene nødvendigt. De nordiske lande bør derfor specielt overveje et udvidet samarbejde med deres naboer både i øst og vest.

Innovation

Det er alment anerkendt at innovation og entreprenørskab er en af de vigtigste faktorerne i moderne samfund. De vil sikre økonomisk vækst og konkurrenceevne i en globaliseret verden uanset hvilket erhverv det gælder, og uanset om det gælder offentlig virksomhed eller privat initiativ. Forskellige forhold, så som international konkurrence, adgang til nye markeder og klimaændringer har indflydelse på innovation og erhvervsudvikling. De nordiske lande skal derfor kontinuerligt evaluere deres innovationspolitik i takt med nye tider og overveje hvordan den bedst kan styrkes. Det er forudsætningen for at sikre et konkurrencedygtigt erhvervsliv og en positiv samfundsudvikling.

De nordiske lande lægger vægt på at bæredygtighed er et selvfølgelig element i Nordens konkurrenceevne. Samarbejde mellem dem der udformer miljøpolitik, innovation og erhvervspolitik vil sikre Norden en ledende rolle.

Kreative industrier sikrer Nordens konkurrenceevne

Kultur er af stadig større betydning i vidensindustrien, og de kreative fag har betydelig indflydelse på økonomisk vækst og fremtidsudsigter. Ved at styrke denne industri kan Norden skabe sig et internationalt forspring som en energisk, kreativ og ledende region.

Servicehandel uden hinder

Servicesektoren i Norden og inden for EU står for ca. 70% af jobbene men kun for 20% af samhandelen i de samme områder. Servicesektoren er meget forskelligartet og har et stort vækstpotentiale. Samtidig er der mange hindringer for at yde service mellem landene. For at sikre konkurrenceevnen og opbygningen af den nordiske servicesektor er det vigtigt at de nordiske lande står sammen og deltager aktivt i implementeringen af EU's servicedirektiv. Dette vil styrke konkurrenceevnen i nordiske servicebedrifter i global marked.

Turisme

Turistservice har voksende betydning for de nordiske landes økonomi, og i isolerede og tyndt befolkede områder har turismen stor betydning for samfundsudviklingen. Ved at opbygge denne industri, bl.a. natur- og kulturturisme, styrkes Nordens konkurrenceevne som et unikt rejsemål. Det er vigtigt at bidrage til at sikre kvalitet og professionalismisme samtidig med at industrien styrkes.

Energi

Vedvarende energi og ny energiteknologi – svar på klimaændringerne

Det nordiske energisamarbejde foregår i overensstemmelse med handlingsplanen for nordisk energisamarbejde 2006-2009. Heri fremsættes tre hovedtemaer som samarbejdet bygger på: Energimarkeder, bæredygtigt energisystem og Norden i det internationale samarbejde. Alle disse temaer er yderst vigtige i nordisk energisamarbejde, og der arbejdes videre med dem.

I de seneste år har energispørgsmål spillet en vigtig rolle i international sammenhæng. De nordiske lande har stillet sig i spidsen i brugen af vedvarende energi, hver på sit område. Det må sikres at Norden bevarer denne stærke position og at den synliggøres i international sammenhæng. For at opnå det mål vil de nordiske lande deltage aktivt i europæisk og internationalt energisamarbejde og således gøre sig gældende i beslutningsprocesserne på energiområdet i såvel europæisk som international sammenhæng.

Under formandskabet vil Island prioritere vedvarende energi og ny energiteknologi der bidrager til bæredygtig energiproduktion og dermed til at nedbringe udslippet af drivhus-gasser.

Statsministrenes beslutning om indsatser for at møde globaliseringen får stor indflydelse på energisamarbejdet. I den lægges der vægt på integration af klima-, energi- og miljø-sektorerne.

Danmark skal være vært for FN's klimakonference (COP-15) i København ved udgangen af 2009, og forud for den fokuseres der på klimaspørgsmål. Op til konferencen arbejdes der sammen med miljøsektoren om forslag til løsning af de problemer verden står over for på grund af temperaturstigningerne på jorden. I det forum arbejdes der også med at præsentere nye nordiske energiløsninger og ny teknologi på energi- og klimaområdet.

Ny energiteknologi

Støtte til ny energiteknologi og energiløsninger hvor der fokuseres på energieffektivisering samt produktion og brug af vedvarende energi, er et stort projekt som verdens lande står over for, og det står klart at der skal meget til for at nå de satte mål. I de projekter der initieres under islandsk formandskab, tages der udgangspunkt i disse udfordringer. Der lægges særlig vægt på energiforbrug i trafikken, både i land og til søs. Der fokuseres på energiforbruget i fiskeri og skibstransport. Trods det faktum at energi i trafikken de fleste steder hører under andre ministerier end energiministerierne, er energiforbruget i denne sektor utrolig vigtig for energiforbruget som helhed.

Vestnorden

Arbejdet i Arbejdsgruppen om Energiforbruget i Tyndt Befolkede Områder (TBO) styrkes under formandskabet. Blandt andet lægges vægt på at fortsætte opbygningen af et netværk med områderne ved Nordatlanten, herunder Canadas østkyst og Skotland.

En ny handlingsplan for det nordiske energisamarbejde

Den nuværende handlingsplan for det nordiske energisamarbejde gælder til udgangen af 2009. Under Islands formandskab forberedes en ny handlingsplan for perioden 2010–2013 der skal være klar til ministermødet i NER i 2009.

Regionalpolitik

Nyt samarbejdsprogram

Et nyt regionalpolitisk samarbejdsprogram for perioden 2009–2012 træder i kraft den 1. januar 2009, samtidig med at Island overtager formandskabet i Nordisk Ministerråd. Island anser det for vigtigt at man straks går i gang med at arbejde efter de ideer der fremsættes i handlingsplanen.

Universiteternes andel i den regionale udvikling

Universiteter spiller en vigtig rolle i den regionale udvikling i Norden som følge af videnssamfundets voksende betydning for udviklingen af verdens globaliserede økonomi. Universiteter kan skabe særlige muligheder for regional udvikling uden for storbyernes indflydelseszoner. Her tænker man især på at universiteter kan tilbyde beskæftigelse til akademikere der ellers ikke havde mulighed for job i deres hjemegn, og således kan bidrage til regional innovation.

En undersøgelse udført af Nordregio indikerer at regionale centre med universiteter klarer sig bedre end regionale centre, som ikke har et universitet. Det er imidlertid spørgsmål om der er tale om den såkaldte "regimentseffekt" – at regionen tilføres statslige ressourcer, som alene øger efterspørgselen og beskæftigelsen regionalt, eller om der er tale om mere grundlæggende effekter på den regionale næringsstruktur og innovation. For at opfølge undersøgelsen er der behov for at gå i gang med en mere detaljeret analyse af regionale universiteters forankring i de regionale næringsmiljøer, deres betydning for den økonomiske tilvækst og samspil med regionale innovationssystemer.

Styrket innovation uden for byernes indflydelsesområder

Man vil lægge vægt på at finde muligheder for at støtte entreprenørskab og innovation der passer for tyndt befolkede områder, med speciel vægt på at styrke kvinder i innovation.

Byers indflydelsesområder og værdien af forbedrede trafikforhold

Man vil undersøge hvor langt byers indflydelsesområde når ud i de tilliggende regioner (baglandet), og hvilken forbindelse der er mellem forbedrede trafikforhold og regional udvikling (migrationer). Hvad sker der med de regioner der havner uden for byernes indflydelsesområder?

Informationsformidling til befolkningen

Der bør skabes en mere målrettet informationsformidling til befolkning og medier om regionalpolitik, også til folk i nøglepositioner i den offentlige såvel som den private sektor.

Andet

Island vil videreføre de projekter der blev initieret under Sveriges formandskab i 2008. Der lægges vægt på fortsat støtte til Nordregio. Man vil fortsat følge med i EU's regionalpolitik. Der følges op på rapporten fra arbejdsgruppen om mål- og resultatstyring i regional udvikling. Det undersøges om der er interesse for at udarbejde en fælles målestok til vurdering af resultaterne af regionale initiativer.

norden

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde sigter mod at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18
1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Fax (+45) 3396 0202
www.norden.org

Udgiver:

Industriministeriet
Arnarhvoli
IS 150 Reykjavík
Ísland
Tel. +354 545 8500
www.idnadarrauneyti.is

Kotaktpersoner:

Guðrún Þorleifsdóttir: Næring
Helga Barðadóttir: Energi
Snorri Björn Sigurðsson:
Regionalpolitik

IÐNAÐARRÁÐUNEYTIÐ

